

La biblioteca de la vida.

Ginés S. Cutillas.

Me basta con la vida para justificarme
y cuando me convoquen a declarar mis actos,
aunque sólo me escuche una silla vacía,
será firme mi voz.

No por lo que la muerte me prometa,
sino por todo aquello que no podrá quitarme.

Luis García Montero.

El meu nom és Alejandro de Arrieta, soc un modest contador públic del Districte Federal. Em considero mexicà de cap a peus. En les meves mans sostinc un llibre molt estrany. Després de fullejar-lo, l'obro per les darreres pàgines i començo a llegir:

12 d'agost de 2001. Avui diumenge, he aprofitat per visitar la catedral, una construcció que s'alça a devora les restes del Temple Major asteca i que sempre m'ha fascinat. El terratrèmol de 1985 va afectar un ampli sector del centre urbà. La catedral, tampoc no va escapar del desastre.

Va ser construïda entre els segles XVI i XVIII sobre terrenys inestables. Aquesta és la causa que s'enfonsi cada any entre un i dos centímetres. Han hagut de instal·lar escales de fusta per poder-hi accedir. Allò que originalment estava arran de terra, ara es troba sota terra.

Passejo per la Plaça del Zócalo —en el centre històric de la ciutat colonial— mentre contemplo la seva façana. Sota dues grans torres que dominen els costats s'hi troben les tres portes frontals. La central una mica més grossa que les laterals.

Fa calor. Estem en agost i el sol jutja sense pietat. Em reconforta pensar que una vegada dins l'església, les seves parets de pedra gruixudes em protegiran de l'astre rei. Sé que a dins la humitat és alta i la temperatura disminueix agradablement un parell de graus. També sé que la fosca que regna dins la catedral alleujarà els meus ulls ancians de la violència dels raigs solars. Sense vacil·lar, entro per la porta central. Tot d'una que ho faig, sento l'alleujament de l'ombra a la meva esquena.

De manera instintiva em dirigeixo cap a la pila de l'aigua, em banyo els dits i em senyo tot mirant a Crist en la creu. Encara que no em considero practicant, és una cosa que la meua mare —que en pau descansi— em va ensenyar a fer quan era petit.

Només quatre persones estan assegudes sota la cúpula central. No s'està oficiant cap servei. Suposo que és gent que no té on anar o que està mantenint un monòleg amb Déu, probablement li estaran demanant que algun familiar millori de la seva malaltia o que les pluges torrencials no afectin les collites o...

En els laterals de la catedral, no s'hi veu ningú. És allà on reposen les petites capelles amb els sants locals decorades amb grans rams que els devots els duen. El passadís és llarg i fosc i els raigs del sol que es filtren per les vidrieres rompudes il·luminen la pols acumulada durant segles tot donant-li un halo de misteri. Les parets estan decorades amb imatges religioses, quadres i figures que representen sants. De tant en tant, alguna capella apareix en la pedra custodiada per un reixat que protegeix les relíquies dels petits robatoris tan comuns en aquesta ciutat.

M'aturo davant del sagrari. Una estranya corrent d'aire desperta la meua curiositat. Sembla que ve del seu interior però està tancat i no té cap tipus de respirador. Altre temps no li hauria donat gens d'importància però ara, ja al final dels meus dies, em puc permetre perdre el temps en resoldre aquests petits misteris.

El reixat està ajustat. Res no m'impedeix passar. Només l'he d'empènyer i entrar.

Amb la il·lusió d'un cor jove que ja no tinc, miro a ambdós costats del passadís per comprovar que ningú no em veu entrar.

No puc evitar excitar-me quan la meua mà empeny el reixat que s'obre amb un petit plany de ferro cansat.

Segueixo el rastre de l'aire, quan el perdo faig una passa en sentit contrari fins que torno a trobar la corrent. Em duu fins a una gran imatge de fusta de Sant Tadeu màrtir. El flux d'aire li neix just al darrere. Sembla com si la imatge obstaculitzes algun passadís. La meua imaginació comença a volar i penso en els túnels secrets que antigament es construïen en els castells perquè, en cas de setge, els habitants poguessin fugir. Provo de moure la imatge però pesa molt. Cerco amb la vista alguna cosa per ajudar-me i em fixo amb un gran canelobre de ferro forjat que aguanta un ciri. L'agafo amb una mà mentre amb l'altra llevo el ciri. Miro la imatge de Sant Tadeu i li demano perdó per l'atreviment abans d'usarlo com a palanca. Després d'un lleu cruixit, que ressona a la cúpula de la catedral, la figura es mou tot deixant veure el passadís que imaginava.

Intento veure la seva profunditat però la foscor és absoluta i no puc veure res. La teranyina que l'adorna m'indica que deu fer molta estona que ningú no hi ha passat. Em carrego de valor i encenc l'encenedor per intentar il·luminar el passadís. La primera flama volatiliza la teranyina. Utilitzo el foc per obrir-me pas per l'estret passadís, tot cremant les més grosses que se l'han fet seu. Sota els meus peus, se senten petits cruixits. No sé el que estic trepitjant però m'estimo més no mirar. Centro la vista cap a davant intentant descobrir si duu enlloc. De sobte, apareix una escala de caragol de pedra que s'enfonsa al terra. En aqueix moment el meu dit no pot més per la calor de l'encenedor i l'he d'apagar un moment. En la foscor absoluta penso si he de continuar davallant aquesta escala o tornar a la capella. Torno a prendre l'encenedor i descobreixo, al principi de l'escala, una torxa que penja de la paret. L'agafo i amb dificultat aconseguixo prendre-la. S'agraeix la llum que projecta sobre les parets i encara que tenen un aspecte lúgubre, el color de la flama els dona un aire una mica acollidor. Poso el peu en el primer escaló i m'aturo un moment per pensar. Si tinc un accident ningú no em podrà ajudar. Em trec aquesta idea del cap i davallo amb decisió. L'escala en condueix a una profunditat de la qual no vull ser conscient.

Per fi, els escalons acaben. No sé quan de temps fa que davallo però sospito que sóc a molta profunditat- Davant meu s'alça una porta d'aparença massissa.

En tantejar-la dubto si seré capaç d'obrir-la. Agafo el pany però no aconseguixo res. Decideixo deixar la torxa al terra i aguantar-lo amb les dues mans. Ara sembla que cedeix una mica. Un poc de llum s'escapa per la petita obertura que he aconseguit tot il·luminant l'habitació en què em trobo. La curiositat em fa empènyer la porta amb força. Cedeix i jo quasi caic a terra. Quan recupero l'equilibri i aixeco la vista els meus ulls no poden creure el que veuen: una sala gegantesca —a la qual no li veig cap paret— amb llargs passadissos plens d'altíssimes prestatgeries farcides de llibres. Infinites passadissos il·luminats per una llum molt clara que pareix solar, però que la meua raó nega que ho sigui a causa de la profunditat a la qual em trobo. Instintivament miro cap a dalt per veure l'origen de la llum i és ara quan he de reconèixer que m'agafa la por i dedueixo que el que estic vivint no és obra dels homes sinó alguna cosa celestial o tal vegada... infernal. La immensa cúpula que cobreix el sostre no és sòlida sinó etèria, plena de petits núvols que es mouen molt aviat, tot ajuntant-se en d'altres més grans o dividint-se en més petites, sempre en continu moviment. Darrere, un color de cel digne dels millors dies de la costa mexicana.

El meu cos queda per un moment petrificat. Un silenci sepulcral s'alça en aquella biblioteca.

Sóc davant alguna cosa que no pot haver vist molta de gent, tal vegada ningú, o si ho han vist no són vius per contar-ho. He de reconèixer que per un moment penso en deixar-ho tot i pujar una altra vegada per l'escala i oblidar el que he vist. Començo a plantejar-me si he fet bé en arribar fins aquí. Dubto abans d'avançar cap a les prestatgeries per descobrir el contingut dels llibres que hi ha.

Cada passadís conté una numeració de quatre xifres. En el que sóc ara hi figura el 1884. Veig que la numeració creix cap a les prestatgeries de la dreta i descendeix cap a l'esquerra. En ambdós sentits sóc incapaç de veure el final. Entro en aquest passadís i observo la natura dels llibres. Tots són iguals quant a les dimensions. Deuen midar devers quaranta centímetres d'alt per quasi trenta de profunditat. La gruixa de tots és semblants, encara que n'hi ha alguns de ridículament primos.

Llegeixo el llocs d'alguns per saber de quina classe són. Tots exhibeixen un nom propi: L. Díez Orío, J. Correa Vario, R. Ximeno Cabrera, T. González Alba, A. Gironella O'Gorman... etc. Semblen biografies de personatges dels qui mai no he sentit parlar. A més l'ordre en que es troben distribuïts pareix totalment aleatori. Es obvi que no estan col·locats per ordre alfabètic.

N'agafo un a l'atzar. Es titula 'C. Marín Núñez'. L'obro per la primera pàgina i llegeixo: 'César Marín Núñez, 2 de gener de 1884, 15,07 hores. Villa Flores (Chiapas)'. Paso uns quants fulls tan fins com el paper de fumar, i veig que a la cabecera de totes hi posa la data que va des del 2 de gener de 1884 fins al 15 de novembre de 1948. La lletra del contingut és molt petita, m'esforço per llegir-la i encara que hi ha prou llum, els meus ulls cansats es resisteixen davant l'esforç. Cerco les meves ulleres dins la butxaca de la camisa. Fullejo el llibre una altra vegada. obro per una pàgina qualsevol i llegeixo que va fer aquell home en aquell dia amb un nivell de detall increïble. Pel que diu aquest home era comerciant. Sembla que sigui el diari d'aquesta persona però és impossible que l'escrivís ell perquè no hauria tengut temps de fer les coses que s'hi contenen. Ni tan sols un escrivà al seu servei durant tota la vida seria capaç d'escriure de manera tan detallada. A més, no entenc l'interès de la vida d'un comerciant anònim.

Encara que sé que em trobo davant una cosa estranyíssima, l'emoció de les troballes m'allunya de la por.

La curiositat més aclaparadora que tinc és saber de quina manera estan ordenats. Deixo el que tinc recolzat entre el terra i la prestatgeria i agafo el que el segueix. Pesen molt i he de anar alerta de no fer-me mal en aixecar-los. El recolzo entre la prestatgeria i el meu ventre i l'obro per la primera pàgina: 'Victor Royo Juanes, 2 de gener de 1884, 15,07 hores, San Luis de la Paz (Guanajuato)'. Allò que tenen en comú és la data de naixement, fins i tot l'hora. Segueixo agafant llibres per cercar més semblances. Els deu següents coincideixen en la data i l'hora. L'onzè varia en un minut l'hora, hi consten les 15,08 de la mateixa data.

Per un moment l'horror s'apodera de mi. Aquells llibres són la vida escrita de cada un dels habitants de Mèxic durant tota la seva existència. L'ordre dels llibres és la data de naixement l'any de la qual coincideix amb les quatre xifres que marquen el passadís. Em pregunto si deuen existir més biblioteques com aquesta al voltant del món amb la vida de la gent escrita.

La meva següent inquietud és pensar si també deu existir un llibre que conti la meua vida. Encara no vull pensar en aquesta possibilitat i em dirigeixo amb pas decidit cap al passadís marcat amb l'any 1878 per confirmar la meua teoria. En aquell any nasqué Pancho Villa. A tots els estudiants de la meua generació se'ns va ensenyar la vida del revolucionari i és una data que se'm va quedar gravada. Intento demostrar que efectivament hi ha un llibre per persona i que si existeix, deu esser en aquell passadís.

Les meves passes resonen en el terra de pedra. El soroll que provocho sembla violar l'immens silenci que allà es respira. Mentre em dirigeixo cap a la prestatgeria que es troba sis passadissos més a l'esquerra no puc evitar mirar tota la seva llargada cada vegada que en travesso un per veure si hi descobreixo algú. Fins ara no havia pensat en la possibilitat que allà hi hagués algú més. Tal vegada existeixi un bibliotecari que mantingui tot això, encara que, a jutjar pel camí pel que he entrat no crec que ningú, al menys, hagi entrat o sortit en molt d'anys.

Per fi arribo al passadís 1878. No sé la data exacta en què va néixer el revolucionari, però em sembla recordar que era per juny. Després d'una intensa recerca el trobo: 'Doroteo Arango Villa (Pancho), 5 de juny de 1878, 05,27 hores, San Juan del Río (Durango)'. Fullejo el llibre per verificar que efectivament és ell. Vaig a la darrera pàgina en la qual figura la data de la seva mort, 1923 i allà conta com va morir a l'atemptat a Parral (Chihuahua). Llegeixo alguns fragments de la seva vida, 1910 s'incorpora a l'exèrcit de Madero, 1923 conquereix Chihuahua i la Ciutat Juárez, la seva unió al zapatistas en 114, la seva derrota a El Bajío pels carrancistas a 1915, la seva deposició de les armes a 1929, etc.

Separo la vista del llibre i em torno a fer la mateixa pregunta: Deu existir un llibre amb la meua vida? I si és així... Deu estar ja escrit tot el que m'ha de passar d'aquí cap envant o es va escrivint d'acord amb els meus actes?

El llibre de Pancho Villa em cau de les mans i em dirigeixo angoixat cap al passadís de l'any 1936 –any en què vaig néixer– disposat a trobar el llibre de la meua vida. Fins ara m'havia desplaçat pel perímetre dels passadissos que començaven a la mateixa altura, però ara em trobo bastant ficat dins el passadís de 1878 i m'adono que la longitud de les prestatgeries no és

homogènia i això provoca que no hi hagi passadissos transversals continus. Sembla que fossin construïdes expressament per contenir una determinat quantitat de llibres el nombre dels quals era conegut a priori.

Tot vagarejant arribo al passadís de 1936, però no m'aturo. Un nou dubte sorgeix en la meua ment: Què hi ha després de la data actual? Estan escrits ja tots els llibres de la gent que encara ha de néixer o s'escriuen a mesura que neixen?

Em dirigeixo al passadís de 2001. He d'aclarir aquest dubte abans de trobar el meu llibre. Així sabré abans de trobar-lo si la meua vida ja està tancada o si segueix escrivint-se. Segeixo serpentejant pels carrers mentre totes aquestes idees s'acaramullen al meu cap.

A mesura que vaig passant passadissos m'adono que la longitud de les prestatgeries es determinada pel nombre de gent que va néixer en un determinat mes. Així per cada una dedueixo que hi ha dotze armaris de longitud irregular i per això no existeixen els corredors transversals típics de totes les biblioteques.

Giro la darrera –la que correspon al passadís de 2000- i descobreixo una cosa inesperada. Després de 2001 no n'existeixen més. Una gran planura, de la qual no veig el final, s'esten davant mi.

El darrer passadís acaba just en agost. No hi ha prestatgeries més enllà, ni buides ni plenes. Per un moment aquesta troballa em tranquil·litza ja que encara pot existir alguna explicació lògica a tot això, cosa que, si existissin llibres que parlen del futur deixaria de tenir-la de manera immediata.

M'aturo a observar els llibres que es troben allà i m'adono que a mesura que he anat travessant passadissos reduïen la seva gruixa. Fins arribar als de 2001 que són extremadament prims comparats amb els anteriors.

Penso una beneïtura, però abans de desenvolupar-la al meu cap agafo un llibre de la prestatgeria de juliol i el que veig em gela la sang. Les darreres pàgines es van escrivint en aquest mateix moment. El llenço a terra amb un moviment instintiu i queda obert per la darrera pàgina. Cada vegada que arriba al final d'una, una de nova en blanc apareix com per art de màgia i se segueix escrivint en ella.

Em dirigeixo, tan aviat com les meves ja velles cames em permeten, cap al final del passadís. Em quedo observant per un moment els darrers llibres i jutjaria que la seva gruixa augmenta davant dels meus ulls i amb ells la longitud del moble que els acull. Vaig al final d'aquest i confirmo allò que sospitava. Alguns llibres nous apareixen del no-res i es col·loquen al final. Són els darrers naixements que s'estan produint en aquest mateix moment. Agafo el darrer i llegeixo l'única pàgina de què consta: 'Hilario Corso Mijares, 12 d'agost de 2001, 16,45 hores, Mèxic Districte Federal'. Immediatament es comença a escriure el llibre en primera persona: 'Començo a plorar i l'aire entre dolorosament als meus pulmons...' Llenço horroritzat el llibre tan lluny de mi com m'és possible.

Em sento un mica marejat. Tal vegada tot això sigui un somni o realment hagi perdut el cap.

Em tranquil·litzo i ara sí que em dirigeixo, ja amb menys decisió, cap al passadís de 1936. Les cames sembla que no em responen bé. Ho atribueixo als nervis. El camí se'm fa més llarg que abans. En el fons tinc por de trobar el meu llibre de la vida.

Només arribar, vaig a la prestatgeria del mes en que vaig néixer: març. Estic una bona estona caminant. Aquest any es veu que va néixer molta gent. Entreveig març i començo a cercar amb més deteniment. Delimito la seva situació consultant les primeres pàgines de cada llibre. Trevelo amb el de Julio Gaspar. M'enrecordo que era un company meu de primària que va desaparèixer un bon dia i mai més es va saber res d'ell. Es van organitzar batudes per trobar-lo i al final els seus pares varen voler creure que s'havia escapat de casa. Sempre parlava dels Estats Units com la terra promesa. Durant els anys que seguiren la seva desaparició els seus pares van patir molt. La seva mare es va suïcidar al cap de cinc anys i el seu pare va viure la resta de la seva vida com un vegetal. Per la poca gruixa del llibre, dedueixo abans d'obrir-lo que no va anar als Estats Units sinó que va morir quan era un nen però... Com? No puc soportar la curiositat i l'obro directament per la darrera pàgina. Llegeixo: 'Em separo del grup d'amics. No suportó en Carlos amb les seves beneïtures. Estic enamorat de na Maria i no té cap altra idea que dir-ho en veu alta perquè ella ho senti. Ella era allà i m'he empegueit. Fujo d'allà. Corro pels camps que envolten l'escola. De sobte, el terra s'obre sota els meus peus i caic molts de metres. Em quedo inconscient i quan em desperto dedueixo que he caigut en un dels múltiples pous que obren tot cercant aigua i que van oblidar tancar. Crido durant hores però ningú ve a ajudar-me, cada cop em sento més debilitat. Començo a pensar que mai no sortiré d'aquí'. El llibre acaba repentinament aquí. Ara sé com va acabar en Julio.

Amb un gran pes en el meu cor i una suor freda recurrent-me la cara, conseqüeixo a la fi trobar el meu llibre: 'A. de Arrieta y Monzón'. L'obro i verifico a la primera pàgina la data de naixement, el lloc i l'hora. Sento una gran pressió en el pit, suposo que és l'emoció de la situació. Mentre intento calmar l'incipient dolor, fullejo el llibre en els meus primers anys, tot recordant coses ja perdudes. Llegeixo coses de la meva mare i no puc evitar somriure. obro per la zona central el llibre i segueix amb coses de la meva joventud, els meus amors...

El dolor torna més aclaparador sé que he estat evitant llegir la darrera pàgina fins aquest moment però no ho puc endarrerir més. obro el llibre per la darrera pàgina i llegeixo: 'Estic patint un atac de cor'.